

Ve stopách Vrby a Wetzlera

Brzo ráno stojíme s dalšími skoro sedmdesáti lidmi kousek od plotu, který obklopuje koncentrák v Březince. Za námi proslulé koleje s věží, před námi neudržovaná louka. Přesně tady začalo soukromé drama dvou vězňů, kterým se podařilo z tábora utéct. Jejich útek měl vyšší poslání než jen únik z pekla. Šlo o to sdělit světu, že „pracovní tábory“

FOTO ARCHIV AUTORKY

Osvětim a Březinka jsou ve skutečnosti továrny, kde se průmyslově vraždí. Los padl na Vrby a Wetzlera. Spoluvězni je během práce zakopali do díry za plotem, kde museli nehybně strávit tři dny, dobu, kterou se po uprchlících obvykle intenzivně pátralo. Byl duben, lehce mrzlo, byli hladoví, chatrně oblečení a kvůli psům polití benzinem. A měli strach.

My jsme vydatně posnídali, vyspali se v damašku, a obtěžkáni jen batůžky (zavazadla nám vezou) stojíme na začátku jejich cesty. A strach máme taky, no spíš obavy. Netušíme, jestli stotřicetikilometrový Memoriál Vrby a Wetzlera z Osvětimi do Žiliny v několika dnech zvládneme.

Hned první den nabízí třicet kilometrů ve výživných třiceti stupních. Těch skoro sedmdesát lidí vidím poprvé, ale když se rozhlédnu, uklidňuji se. Žádní nabušení sportovci, ale normální lidé všech věkových kategorií. Fasujeme sluchátka a někteří i tlumočníka. Jsme mezinárodní směska. Většinou Slováci, něco Čechů, pár Angličanů a také jedna německá rodina, což je pikantní. Vyrážíme překvapivě svižně. Rychlost je vyvažována častými zastávkami, abychom se zhoufovali. Když nás má průvodce pohromadě, vypráví na pokračování příběh útěku prokládaný četbou z knih, které oba protagonisté po válce napsali. Snaží se z úryvků poskládat co nejpřesnější trasu uprchlíků, takže se úzkostlivě vyhýbáme civili-

zaci. Náhle uhýbáme z cesty, prodíráme se křovím, lezeme přes potok, čvachtáme bažinami, štrádujeme si to napříč polem.

Když pochodující pomalu předcházím, jako bych přepínala kanály na rádiu. Předpoklad, že lidé, kteří se na takový druh pochodu přihlásí, nebudou zrovna zemanovci, se potvrzuje. Jako bych míjela řadu sympatických lidí, které rozhněvala Kuciakova vražda, chodí k volbám, ruku tisknou pevně a třídí odpad. Lidí, mezi kterými se nemůžu nudit, ani pocítit osamělost. Češi a Slováci se trumfují, kdo má horší politickou reprezentaci... Dávám se do řeči s Vierou, učitelkou angličtiny. „Co sem přivedlo vás?“ „No, moja mama aj otec sa zoznámili v lágri. Oba prežili. No a pak som sa narodila ja.“

V poledne máme v malém městečku milosrdnou hodinu na oběd. Při rozchodu jsme varováni, že v Polsku je zakázáno pít pivo na veřejnosti. Jenže je přes třicet stupňů a většina z nás je nad věcí. Kouzlo únavy a společného odpočinku začíná působit. Zažíváme kolébavý, příjemný pocit sounáležitosti. Kolují sousta, ozývá se uvolněný smích. Ještě se neznáme, ale už si začínáme důvěřovat.

Během odpolední části cesty se hovor zvolna noří do intimnějších sfér. Jde to překvapivě rychle. Jdeme v kuse deset hodin, hovor odumírá. Myslíme na večeri a na sprchu.

Tušíme, že komfort první noci se opakovat nebude, horská chata však předčila očekávání. Cimry po sedmi, ženy a muži zvláště, nicméně manželské postele. Malý prostor a jedna sprcha jsou vyvažovány dvojnásobnou ohleduplností.

S manželem se potkáváme za celý den až u večere. „Tak co?“ „Kupodivu mě nic nebolí.“ „Taky se ti zdá, že jsou tady samý bezva lidi?“ „Jo, ještě lepší, než jsme čekali.“

Poznámka na závěr: Útek Vrby a Wetzlera se zdařil. V Žilině předali zprávu o děsivé skutečnosti v Osvětimi a Březince, která se dostala až ke spojeneckému velení v USA a v Londýně. Nevěřili jim. ●

MILENA HOLCOVÁ, spisovatelka

✉ NAPIŠTE NÁM SVŮJ JEDEN DEN V ŽIVOTĚ NA JEDENDEN@RESPEKT.CZ. DALŠÍ ČTENÁŘSKÉ JEDNY DNY NAJDETE TAKÉ NA WWW.RESPEKT.CZ/JEDEN-DEN-V-ZIVOTE.